

Opiskelijoiden hyvinvointi osana kemian opiskelua

Student Life -konsepti on Jyväskylän yliopistossa vuonna 2009 käyttöön otettu opiskelijoiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja opiskelukykyä tukeva toimintamalli. Jyväskylän yliopiston kemian laitoksella konseptia toteutetaan erityisesti huolehtimalla ensimmäisen vuoden opiskelijoiden opintojen etenemisestä sekä opiskelutaitojen ja opiskeluympäristön kehittämisestä. Student Life -konseptiin liittyvät myös opiskelijoiden hyvinvointineuvojat eli Hyvikset, jotka tarjoavat laitoksella konkreettista matalan kynnyksen ohjausta hyvinvointiin, opiskelukykyyn ja elämän eri osa-alueiden haasteisiin liittyen. Hyvis-toiminta on noussut yhdeksi merkittäväksi tekijäksi opiskelijoiden motivaatiossa ja sitoutumisessa kemian opintoihin. Tässä artikkelissa esitellään kemian laitoksen yhdistettyä Hyvis-työtä ja opinto-ohjausta.

Johdanto

Opiskelijoiden kokonaisvaltainen hyvinvointi on eräs merkittävimmistä tekijöistä, joka liittyy opiskelijoiden motivaatioon ja tätä kautta opiskelukykyyn ylläpitämiseen (Korhonen & Hietava, 2011; Lähteenoja, 2010). Korkeakouluopiskelijoiden tuen tarve on lisääntynyt erityisesti stressin- ja ajanhallinnassa, opiskeluongelmissa ja -taidoissa, jännittämisessä sekä itsetunto- ja ihmissuhdeongelmissa (Kunttu & Pesonen, 2013). Tutkimusten mukaan on tärkeää myös panostaa opiskelijoiden opintojen sujuvuuteen, integroitumiseen ainelaitokseen ja opiskelumotivaation ylläpitämiseen juuri ensimmäisen opintovuoden aikana (Tiilikainen, 2000; Korhonen & Rautopuro, 2012a, b; Valto & Lundell, 2015).

Opiskelumotivaatio on merkittävä tekijä opintoihin sitoutumisessa. Tutkimuksen mukaan vain noin joka kolmas yliopisto-opiskelija kokee opiskeluintoa, jota voidaan käyttää kuvaamaan myös opiskelumotivaatiota (Salmela-Aro, 2011). Opiskelumotivaatiota tukevat hyvät opiskelutaidot ja motivoiva opetus sekä siihen liittyvät opiskelijan voimavarat, opiskelutaidot, opetusympäristö ja ohjaustoiminta (Korhonen & Hietava, 2011). Erilaisten tukimuotojen, opinto-ohjauksen ja yliopistoyhteisöön liittyvän yhteenkuuluvuuden tunteen merkitys on myös korostunut, kun arvioidaan korkeakouluopiskelijoiden kokonaisvaltaista hyvinvointia (Kunttu & Pesonen, 2013).

Student Life -konsepti Jyväskylän yliopistossa

Jyväskylän yliopistossa otettiin käyttöön vuonna 2009 Student Life -konsepti opiskelijoiden hyvinvoinnin edistämiseksi (Laitinen, Laakkonen, Penttinen & Anttonen, 2014). Toimintaan kuuluvat laitoksilla toimivat Hyvikset eli hyvinvointineuvojat, Akateeminen opiskelukyky - muuta kuin pisteitä -kurssi sekä verkossa oleva hyvinvointi-

ohjelma Opiskelijan Kompassi. Lisäksi parhaillaan pilotoidaan Hyvis-toimintaa kansainvälisille tutkinto-opiskelijoille (Goodies) ja kehitetään verkkokurssia Aikuisopiskelijan akateeminen opiskelukyky. Tiedekunnittain tarjottavalla ja kemian laitoksen opinto-ohjelmaan pakollisena kuuluvalla Akateeminen opiskelukyky -kursilla opiskelijat saavat työkaluja opinto- ja elämänhallintataitoihin. Jyväskylän yliopistossa kehitetyssä Opiskelijan Kompassi -ohjelmassa voi hakea verkossa tukea esimerkiksi omaan hyvinvointiin tai ajankäyttöhaasteisiin.

Hyvikset eli opiskelijoiden hyvinvointineuvojat ovat yliopiston henkilökuntaa, usein yliopistonopettajia tai -lehtoreita, jotka ovat kouluttautuneet opiskelijoiden hyvinvoinnin tukemiseen. Hyvis-toiminta tarjoaa opiskelijoille helposti saavutettavaa, henkilökohtaista ohjausta hyvinvointiasioissa sekä auttaa opiskelijaa tunnistamaan haasteellisia tilanteita etukäteen, tavoitteena opiskelukykyyn ylläpitäminen. Hyvisten tukena ovat työnohjaus, eri toimijoiden ja Hyvisten keskinäinen tukiverkosto sekä Student Life -konseptin hyvinvoinnista vastaava yhteyshenkilö. Hyvikset ovat myös tärkeä yhteys laitosten henkilökunnan ja opiskelijoiden opiskelukykyä tukevien yhteistyökumppaneiden välillä. Hyvisten ensisijaisena tehtävänä on toimia opiskelijoiden keskusteluapuna ja ennaltaehkäisevästi ohjata opiskelijoita muihin tukipalveluihin. Lisäksi he voivat tukea laitoksen omaa henkilökuntaa konsultoimalla ja välittämällä opiskelijoiden hyvinvointia edistäviä käytäntöjä osaksi laitoksen toimintamalleja. Opiskelijoiden Hyvis-toiminnasta antamien palautteiden mukaan neuvontatyö on koettu merkitykselliseksi ja tärkeäksi. Opiskelijapalautteissa on erityisesti noussut esiin kuulluksi tulemisen tärkeys (Laitinen, 2015).

Kemian Hyvikset

Kemian laitos aloitti oman Hyvis-toimintansa yhtenä yliopiston pilottilaitoksista vuonna 2011. Alkuvaiheessa toiminnassa olivat mukana laitoksen henkilökunnasta opintoasioiden amanuenssi ja yliopistonopettaja. Saatujen positiivisten kokemusten perusteella laitoksella päätettiin laajentaa Hyvis-toimintaa siten, että kaikki laitoksen kandidaattien opinto-ohjaajat kouluttautuivat myös Hyvis-neuvojiksi. Opiskelijoiden hyvinvointineuvontatyön koettiin sopivan erinomaisesti yhteen opinto-ohjauksen kanssa tukemaan opiskelijoiden opiskelukykyä erityisesti ensimmäisen opintovuoden aikana. Kemian laitoksella ensimmäiseen opintovuoteen on panostettu vuodesta 2011 lähtien integroimalla Alkukeitos-orientaatiokurssi, ohjattu HOPS LuK-tutkintoa varten -kurssi ja Akateeminen opiskelukyky -kurssi ensimmäisen vuoden opintoihin (ks. Kuvio 1).

Hyviksinä toimivien yliopistonopettajien merkitys on korostunut myös kemian laitoksen opinto-ohjauksessa. Tällä hetkellä saatavien tilastojen mukaan opintojen keskeyttämisprosentti ensimmäisen opintovuoden jälkeen on noin 28, kun se vuonna 2009 oli noin 50 prosenttia. (Valto & Lundell, 2015). Koulutuksista saatu lisätieto opiske-

lijoiden tukimuodoista ja yhteistyötahoista sekä Hyvis-käynneistä karttunut kokemus ovat lisänneet merkittävästi opinto-ohjaajien omaa ammattitaitoa ja konkreettista tietämystä opiskelijoiden hyvinvoinnista. Tämä yhdistettynä tehostettuun opinto-ohjaukseen on vähentänyt opintojen keskeyttämistä ja toisaalta kasvattanut opiskelijoiden motivaatiota opiskeltavaan aineeseen (Valto & Lundell, 2015).

Hyvis-koulutuksen merkitys opinto-ohjaustyölle on ollut huomattava. Koulutuksen myötä opinto-ohjaajien tieto toimintamalleista ja tukimuodoista on lisääntynyt. Tämä on helpottanut opinto-ohjausta, kun voidaan soveltaa hyväksi havaittuja työkaluja, joilla opiskelijoiden opiskelukykyä ja -motivaatiota voidaan tukea ja ylläpitää. Kemian laitoksella Hyvis-ohjauksia on ollut syyskuusta 2013 heinäkuuhun 2015 yli 60 kappaletta. Tämä kertoo selkeästi hyvinvointineuvonnan tarpeellisuudesta. Opiskelijoille on tärkeää löytää väylä, jonka kautta opiskelua häiritsevät tekijät voidaan tehdä näkyviksi. Suurin osa käynneistä on koskenut opintojen suorittamisesta, ajankäytön hallintaa sekä opiskelumotivaatiota (Laitinen, 2015).

Hyvis- ja opinto-ohjaustyöstä tiedottaminen on tärkeää varsinkin uusien opiskelijoiden integroitumisessa sekä ainelaitokseen että opiskeltavaan aineeseen. Hyviksinä toimivat yliopistonopettajat ovat aktiivisesti mukana uusien

KEMP010 Alkukeitos (2 op)

- Alkukeitos on tutkintoon kuuluva ensimmäisen vuoden opiskelijoiden 1,5 viikon orientaatiokurssi
- Kurssi sisältää laitokseen ja sen henkilökuntaan tutustumista, opiskelijoiden ja henkilökunnan yhteistä toimintaa, opinto-ohjausta sekä yliopiston käytäntöjen selvittämistä ja työelämäorientaatiota

KEMY001 HOPS LuK-tutkintoa varten (1 op)

- HOPS eli henkilökohtainen opintosuunnitelma -kurssi toteutetaan Kemian laitoksella koko LuK-tutkinnon mittaisena ja jokaiselle opiskelijalle nimetään oma henkilökohtainen opinto-ohjaaja
- Kurssiin sisältyy eri opintovuosille sijoitettavia pienryhmätapaamisia ja yksilökeskusteluja sekä opiskelijaryhmille suunnattuja yhteisiä infotilaisuuksia opiskelijoita kiinnostavista aiheista
- Kurssin tavoitteena on opiskelijoiden sitoutuminen kemian opiskeluun ja yliopistoon, opiskelijoiden oman ajattelun kehittyminen ja innostuksen kasvu aihepiiriin opiskeluun, opiskelijoiden vastuun hahmottaminen omista opinnoistaan ja etenemisestään sekä opiskelijoiden minäkuvan vahvistuminen ja ammatti-identiteetin muodostuminen

HYVY001 Akateemiset opiskelutaidot – muutakin kuin pisteitä (2 op)

- Akateemiset opiskelutaidot -kurssi on sisällytetty Kemian laitoksella LuK-tutkintoon ja se on aikataulutettu ensimmäisen vuoden kemian opintoihin
- Kurssin sisällöt on suunniteltu tukemaan opiskelijoiden sosiaalisia suhteita toisiin opiskelijoihin, edistämään opintojen suunnittelua, opiskelutaitoja ja arjenhallintaa

Kuvio 1. Opiskelijoiden ensimmäiseen opintovuoteen integroidut, hyvinvointia ja sitoutumista tukevat kurssit kemian laitoksella.

opiskelijoiden Alkukeitos -kurssin järjestelyissä ja käytännön toteutuksessa. Opiskelijat tapaavat heille nimetyt opinto-ohjaajan heti ensimmäisten opiskelupäivien aikana ja samalla heille kerrotaan myös laitoksen Hyvis-toiminnasta. Hyvis-työn yhdistäminen hops-ohjaukseen mahdollistaa opiskelijan kuulluksi tulemisen myös muissa kuin opintoihin liittyvissä asioissa ja opiskelijoiden tehokkaamman ohjauksen muihin tukipalveluihin ilman useita ohjauskeskusteluita henkilökunnan jäsenten kanssa. Hyvis-työssä tärkeää on ollut myös ohjaajien tuttuus ja helppo lähestyttävyyttä. Kemian Hyvikset opettavat opiskelijoita kaikkina kandidaatintutkintovuosina luento- ja laboratorioskursseilla, joten opiskelijat oppivat tuntemaan ohjaajat myös erilaisissa opiskelu- ja oppimisympäristöissä. Lisäksi Hyvis-työssä mukana oleva opintoasioiden amanuensis tukee opiskelijoita, jos he haluavat keskustella jonkun muun kuin opetusta antavan Hyviksen kanssa. Kemian laitoksen opiskelijoiden tukiverkosto on esitetty Kuviossa 2.

Opiskelijoiden ja opettajien epäviralliset tapaamisfooromit

Opiskelijoiden integroituminen ainelaitokseen on eräs merkittävimmistä keinoista estää tai ainakin vähentää opintojen keskeyttämistä (Tiilikainen, 2000; Mäkinen, Olkinuora & Lonka, 2004; Törmä, Korhonen & Mäkinen, 2012;

Korhonen, 2014). Kemian laitoksella onkin panostettu viime vuosina virallisiin ja epävirallisiin tapahtumiin, joilla parannetaan sekä opiskelijoiden viihtymistä kemian opinnoissa että heidän opiskelumotivaatiotaan. Opiskelijoiden viihtyvyyttä ja integroitumista yliopistoyhteisöön edistävät esimerkiksi Kemian laitoksen yhteisissä tiloissa järjestettävät peli-illat. Peli-illoissa pelataan perinteisiä seurapelejä sekä jutellaan ja tutustutaan henkilökuntaan ja toisiin opiskelijoihin rennon yhdessäolon merkeissä. Peli-illoja on järjestetty ja kehitetty yhdessä kemian opiskelijoiden ainejärjestö Radikaalin kanssa, sillä yhteistyö opiskelijajärjestön kanssa koetaan laitoksella merkittäväksi opiskelijoita ja henkilökuntaa yhdistäväksi tekijäksi. Toinen esimerkki yhteistyöstä ainejärjestön kanssa on vuodesta 2013 järjestetyt Kemian kisat, joissa henkilökunnan ja opiskelijoiden joukkueet kisaavat kemistien perustaidoista leikki-mielisissä tehtävissä. Tapahtumien avulla laitoksella voidaan kehittää uudenlaista yhteisöllisyyden ja yhteenkuuluvuuden tunnetta henkilökunnan ja opiskelijoiden välille. Samalla kun opiskelija voi kokea olevansa osa yliopistoyhteisöä, laitoksen tilaisuuksissa tarjoutuu mahdollisuuksia opiskelijoiden keskinäisten suhteiden muodostumiseen ja vahvistumiseen, myös opintoihin liittyvän yhteistyön merkeissä. Yhteenkuuluvuuden tunteen luominen opiskelijoiden ja henkilökunnan välille madaltaa myös kynnyksiä lähestyä henkilökuntaa mieltä askarruttavissa asioissa.

Kuvio 2. Opiskelijoiden tukiverkosto Kemian laitoksella.

Ensimmäinen opintovuosi korkeakouluopinnoissa on merkityksellinen sekä opintoihin että ainelaitokseen integroitumisessa. Kemian laitoksella on tehty pitkäjänteistä ja määrätietoista työtä yhdistämällä hyvinvointityö ja opinto-ohjaus kemian opintoihin. Tämä on näkynyt opintojen keskeyttämisprosentin merkittävänä laskuna viime vuosina (Valto & Lundell, 2015). Laitoksen ohjaushenkilökunta on sitoutunut ja innostunut panostamaan opiskelijoiden hyvinvointiin osallistumalla aktiivisesti koulutukseen ja olemalla mukana myös epävirallisten tapahtumien järjestämisessä. Näitä tuloksia ei olisi mahdollista saavuttaa ilman määrätietoista ja sitoutunutta henkilökuntaa ja laitoksen osallistumista tapahtumien järjestämiseen myös taloudellisesti. Kemian laitoksen opetuksen ja ohjauksen kehittämisen ohjenuorana voidaankin pitää Jyväskylän yliopiston vanhan juhlasalin tekstiä vuodelta 1882: ”Nuorison parasta tässä harrastetaan”.

STUDENT LIFE -KONSEPTI JYVÄSKYLÄN YLIOPISTOSSA:

www.jyu.fi/studentlife

HYVIS-TOIMINTA JYVÄSKYLÄN YLIOPISTON KEMIAN LAITOKSELLA:

<https://www.jyu.fi/kemia/opiskelu/hyvis>

Piia Valto, Tiina Kiviniemi ja Saara Kaski työskentelevät yliopistonopettajina ja Jan Lundell työskentelee professorina Jyväskylän yliopiston kemian laitoksella.

LÄHTEET

- Korhonen, V. (2014). Korkeakouluopintoihin kiinnittyminen yksilöllisen ja yhteisöllisen prosessin yhteisvaikutuksena. Teoksessa S. Pihlajaniemi, T. Villa, E. Lavikainen & L. Valkeasu. (toim.), *Oppia ikä kaikki. Kouluttautumisen edellytykset eri elämäntilanteissa*. Opiskelijatutkimuksen vuosikirja 2014. Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus. Helsinki.
- Korhonen, V. & Hietava, S. (2011). *Mikä opiskelijaa motivoi, mikä ei? Sitoutuminen korkeakouluopintoihin motivaationäkökulmasta tarkasteltuna*. Opintoihin kiinnittymisen arviointia kehittämässä 87. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Campus Conexus -projektin julkaisu B:2.
- Korhonen, V. & Rautopuro, J. (2012a). Miksi opinnot eivät suju? Yliopisto-opintojen hitaan etenemisen ja opiskelamattomuuden yleiskuvaa ja ongelmia tunnistamassa. Teoksessa M. Mäkinen, J. Annala, V. Korhonen, S. Vehviläinen, A-M. Norrgrann, P. Kalli & P. Svård (toim.), *Osallistava korkeakoulutus*. (s. 100–124). Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Korhonen, V. & Rautopuro, J. (2012b). Hitaasti mutta epävarmasti – Onko opintoihin hakeutumisen lähtökohdilla yhteyttä opintojen käynnistymisongelmiin? Teoksessa V. Korhonen & M. Mäkinen (toim.) *Opiskelijat korkeakoulutuksen näyttämöillä*. (s. 87–112). Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden yksikkö. Campus Conexus -projektin julkaisu A:1.
- Kunntu, K. & Pesonen, T. (2013). *Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus, 2012*. Helsinki: Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön tutkimuksia 47.
- Laitinen, H. (2015). *Hyvis-raportti* (30.9.2015). Jyväskylän yliopisto, Strateginen kehittäminen.
- Laitinen, H., Laakkonen, I., Penttinen, L. & Anttonen, T. (2014). Nuorison parasta tässä harrastetaan – Student Life – tutkimuslähtöistä työtä opiskelijan hyvinvoinnin ja osaamisen hyväksi. Teoksessa S. Pihlajaniemi, T. Villa, E. Lavikainen & L. Valkeasu (toim.), *Oppia ikä kaikki. Kouluttautumisen edellytykset eri elämäntilanteissa*. Opiskelijatutkimuksen vuosikirja 2014. Opiskelun ja koulutuksen tutkimussäätiö Otus. Helsinki.
- Lähteenoja, S. (2010). *Uusien opiskelijoiden integroituminen yliopistoon: sosiaalipsykologian näkökulma*. Sosiaalipsykologisia tutkimuksia 23. Helsingin yliopisto.
- Mäkinen, J., Olkinuora, E. & Lonka, K. (2004) Students at risk: students' general study orientations and abandoning/prolonging the course of studies, *Higher Education*, 48, 173–188.
- Salmela-Aro, K. (2011). Opiskelu-uupumus ja -into. Teoksessa K. Kunntu, A. Komulainen, K. Makkonen, P. Pynnönen (toim.), *Opiskeluterveys. Opiskeluhyvinvoinnin ja opiskelijoiden terveyden ja opiskelukykyyn edistäminen*. Helsinki: Duodecim.
- Tiilikainen, A. (2000). *Uusi opiskelija ja yliopisto. Opiskelijoiden ensimmäisen opintovuoden kokemukset ja vastaanotto yliopistolla*. Helsinki, Opiskelijajärjestöjen tutkimussäätiö Otus rs 17/2000.
- Törmä, S., Korhonen, V. & Mäkinen, M. (2012). Miten arvioida yliopisto-opiskelijan kiinnittymistä opintoihin? Teoksessa V. Korhonen & M. Mäkinen (toim.), *Opiskelijat korkeakoulutuksen näyttämöillä*. Campus Conexus -projektin julkaisu A:1. Tampereen yliopisto, kasvatustieteiden yksikkö.
- Valto, P. & Lundell, J. (2015). Opintojen alkuvaiheen hops-työskentelyn merkitys opintoihin sitoutumisessa. *Yliopistopedagogiikka*, 22 (1) 27–31.